

KIND – Peeping Tom

De wortels van geweld

Kind is het derde deel uit de trilogie van Peeping Tom rond herinnering, geheugen en de zoektocht naar verbinding. Het eerste deel, *Vader* (2014) speelde zich af in een bejaardentehuis, in de verbrokkelende geest van een vereenzaamde, dementerende man. Het tweede luik, *Moeder* (2016), toonde in een museale omgeving de vele facetten van een rouwproces voor een afwezige oermoeder, met de lichamen van de performers als opslagplaatsen van onstabiele herinnering.

In *Kind* boren Gabriela Carrizo en Franck Chartier naar de bronnen van de menselijke psyche vanuit het perspectief van het kind. Zes performers en drie figuranten voeren ons mee naar een diep verscholen universum van donkere sprookjes en magie. Een wereld die voorafgaat aan goed en kwaad, waar grenzen nog te beslechten vallen. Het kind dat ze opvoeren staat dicht bij die geheime ruimte van ontstaan, het is nog niet geformatteerd.

Het kind

Op het podium is het kind als centraal personage een ontregelende aanwezigheid. We zien een te groot meisje op een te kleine fiets. Het rokje te kort, het vlees puilend over mouw- en sokranden. Mezzo-sopraan Eurudike De Beul speelt niet dit kind, ze is het. Dat ze haar kinderleeftijd al lang ontgroeid is, maakt voor de toeschouwer de confrontatie met haar wereld des te heftiger. Er ontstaat iets van een *uncanny valley*: een verontrustend teveel aan gelijkenis, met een verhoogd bewustzijn van mogelijke implicaties.

Met kinderlijke tics en gebaren leidt dit uit de kluiten gewassen kind ons in haar wereld, een donker woud aan de voet van torenhoge kliffen. Enerzijds bewoont ze een voor ons herkenbare omgeving. Maar evengoed verglijdt ze traploos, zonder waarneembare overgang naar een door ons vergeten oerstaat, aan de rafelranden van het on(der)bewuste. Waar de aarde spreekt, en kinderen uit bomen groeien. Waar vreemde voorvallen niet verontrusten maar nieuwsgierigheid opwekken. Het bewegingsmateriaal van de andere performers is nauw verbonden met de beeldtaal van haar wereld.

In *Kind* is de aanwezigheid van 'echte' kinderen uiteindelijk beperkt tot een figurant die op elke speelplek gekozen worden. Maar in de aanloop van het creatieproces werden in verschillende steden een reeks voorbereidende workshops gehouden met kinderen uit verschillende leeftijdsgroepen. Zo kregen de makers en de performers inzicht in het plastisch en bewegingsmatig potentieel van kinderen en jongeren, en in hun kijk op de dingen: hoe ze volwassenen om hen heen inschatten, hoe dat tot uiting komt in gebaren en lichaamstaal. En hoe ze angsten veruiterlijken die het gevolg zijn van een gebrek aan

houvast en kader, bijvoorbeeld, als ze niet op ouders kunnen rekenen. Hoe gaan ze om met afwezigheid, verlies, conflict?

Levende omgeving

Kinderen zijn in wording, wendbaar, soepel en ontvankelijk. Hun bijzondere openheid is in *Kind* doortrokken naar de scenografie, een actieve performer. Die toont de wereld van het kind in een diorama: een kijkkast tussen natuur en constructie, in de vitrine die het podium *an sich* al is. Rondom het kind dwalen vormen en verschijningen op gelijke voet rond – bomen, rotsblokken, broedsels en bosdieren en – geesten, wandelaars, takkenkinderen. Soms gaat het om externe objecten, soms zijn het de performers die samenvallen met deze verschijningen.

Kind speelt zich af in een nog onvaste tijdsruimte. Kinderen zijn in wording, wendbaar, soepel en ontvankelijk. Hun openheid weerspiegelt zich in de scenografie, die hier een actieve performer is: rondom het kind dwalen vormen en verschijningen op gelijke voet rond – bomen, rotsblokken, broedsels, bosdieren en -geesten, wandelaars, takkenkinderen. Soms gaat het om objecten, soms zijn het de performers die samenvallen met deze verschijningen. In kloven en spleten, in verre grotten en binnenin een hol dat associaties oproept met een baarmoeder, huizen onzichtbaar voor de toeschouwer nóg diepere ruimtes en werelden. We horen verre geluiden, zien magische wezens verschijnen en verdwijnen. Zo rijst de vraag: wie beïnvloedt wie? Transformeert het landschap de personages of gebeurt het omgekeerde?

En, wie construeert wie? Want de scenografie toont de wereld van het kind ook als een diorama: het soort kijkkast dat een natuurlijk habitat reduceert tot een behapbaar kader - denk aan de glazen kasten in een natuurkundig museum. In de vitrine die het podium *an sich* al is, duiken in *Kind* met regelmatige tussenpozen abstract uitzijnde verbouwers op, van top tot teen verhuld in steriele, witte pakken. Zij grijpen subtiel of hevig in op de omgeving van het kind. Ontstaan vanuit de artistieke intuïtie van de makers gaven ze, als vaak bij Peeping Tom, pas mettertijd hun betekenis vrij. De choreografen zelf zien in hen nu de manipulatieve krachten die een mensenleven kaderen, cultureel, socio-politiek, moreel of religieus. Tegelijk zijn het personages die moeiteloos mee-evolueren met actuele gebeurtenissen: in het kader van recente gebeurtenissen kan je hen evengoed lezen als krachten die onder het mom van bescherming de wig tussen mens en natuur steeds verder drijven.

Geweld en identiteit

Met wie, en waar we opgroeien bepaalt sterk wie we zullen worden en dat is in *Kind* niet anders. Het kind spiegelt zich aan zijn omgeving, maar moet er zich ook tegen afzetten,

net om zich een eigen identiteit te kunnen aanmeten. Vanuit die dualiteit wordt *Kind* een vraagstelling naar de perverterende aspecten van identiteitsvorming.

Want geweld is alomtegenwoordig in de wereld van dit kind, via een ontregelde vaderfiguur. We zien hoe dat geweld op haar inwerkt, hoe het meisje zich verzet, er een plaats aan geeft of zich terugplooit op haar eigen universum. In haar spel wordt de fascinatie voor het extreme gaandeweg duisterder en ligt de weg naar (zelf)destructie open. De sound voorspelt haar spoor, want de muziekeuze in *Kind* leidt naar de 'Club van 27': een lijst van beroemde muzikanten als Janis Joplin, Jimi Hendrix of Kurt Cobain die op 27-jarige leeftijd overleden aan de gevolgen van verslaving, moord of zelfmoord.

De vraag rijst dan: in hoeverre was die schaduwkant al inherent in haar aanwezig? En bij uitbreiding: zit het geweld in ons, of komt het vanuit de omgeving die ons omringt? In dat verband was een initiële inspiratiebron tijdens het werkproces de intergenerationele fantoomtheorie van de Hongaarse psychoanalytici Nicolas Abraham (1919-1975) en Maria Torok (1025-1998). De fantomen waarover zij het hebben zijn taboes en geheimen binnen een familie die tot vele generaties later plots en schijnbaar onverklaarbaar opduiken in de vorm van onverwacht gewelddadig of ander asociaal gedrag. In *Kind* zien we hoe bij het kind daarvan de kiemen worden gelegd en in de onvoorspelbare vaderfiguur al oudere taboes mogelijk werkzaam zijn.

Vanuit de dolgedraaide autoriteit van deze vader/boswachter ontrolt zich in *Kind* een politiek getinte parabel. Zo open en flexibel de wereld van het kind, zo gesloten en vijandig de zijne. Hij ziet alleen nog indringers tegenover wie hij vanuit een ingesleten machtsdenken bijt en blaft, zich te buiten gaat aan misbruik en vernedering. Deze vaderfiguur is de verpersoonlijking van hoe bijvoorbeeld de Lacaniaans geïnspireerde filosoof Marc De Kesel mechanismen van racisme en uitsluiting ziet ontstaan: op het ogenblik dat een te rigide identiteitsconstructie in elkaar stuikt, gaapt onderliggende leegte, met de 'ander' als een makkelijke bliksemafleider voor zijn bodemloze angst.¹ Als ontwrichte autoriteitsfiguur verpersoonlijkt deze vader het failliet van patriarchale constructies en reflexen.

Dat politieke aspect sloop als vanzelf binnen in de vele improvisatiesessies tijdens het werkproces, via de verschillende culturele achtergronden en ervaringswerelden van de performers. Opvallend in de creaties van Peeping Tom is hoe uit hun intuïtieve creatiemethode telkens sterk maatschappelijk betrokken en herkenbaar werk ontstaat.

Geschreven door Lieve Dierckx

---

¹ Interview met Marc De Kesel : <https://www.gonzocircus.com/feature-een-cultuur-van-controle-marc-de-kesel/>